

ak, close by, or
way.
ey
ed car
with n
ome o
hen
you r
ead,
, to
ootpath
oint; do

ak, close
otbridge. The way.
his southern ba yey Lon
ave been m ed car pa
with map
ome of th
hen asc
you mee
ead, hal
, to (in
ootpath an
oint; do no

СВІДОЦТВО ПРО ЖИТТЯ

ДО ЮВІЛЕЇВ ВИДАТНИХ АРТИСТОК КРАЮ
К. С. ЛУЧКО, Д. Г. ПЕТРИНЕНКО, Т. І. КИСЛЯКОВОЇ

УДК 01:792(477.53)

С 24

Упорядник : Юлія Анатоліївна Новоселецька

Свідоцтво про життя : до ювілею видатних артисток К. С. Лучко, Д. Г. Петриненко, Т. І. Кислякової : біобібліографічне досьє / уклад. Ю. А. Новоселецька ; Полтавська обласна бібліотека для юнацтва імені Олесея Гончара. – Полтава, 2020. – 20 с. : іл.

Біобібліографічне досьє «Свідоцтво про життя» присвячене ювілею видатних артисток К. С. Лучко, Д. Г. Петриненко, Т. І. Кислякової.

Запропонований посібник адресується учням, молоді, бібліотекарям, краєзнавцям, та всім, хто бажає більше знати про персоналії відомих особистостей рідного краю.

Матеріал не є вичерпним, використана література бралася з публікацій журналів та газет, книг, які є у фондах Полтавської обласної бібліотеки для юнацтва імені Олесея Гончара та з інтернет-ресурсів.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
Біографія Клари Лучко	4
«Винувата ли я...»	6
«Клара Лучко – тричі козачка»	7
Література про Клару Лучко	8
Яскраві фотомиті із життя Клари Лучко.....	9
Основні віхи життя Діани Петриненко	10
Полтавщина і Діана Петриненко	10
Штрихи до творчого портрета артистки	12
Література про Діану Петриненко	14
Світлини наповнені любов`ю до пісні.....	15
Сторінками життєвої книги Тамари Кислякової	16
Самобутні образи артистки.....	16
Література про Тамару Кислякову	18

ПЕРЕДМОВА

2020 рік щедрий на ювілейні дати для нашого краю і в цій невеликій, скромній праці представлено біографічний огляд трьох видатних артисток: Клари Лучко, Діани Петриненко, Тамари Кислякової.

Кожне з цих імен сяє незгасимою та яскравою зіркою на небосхилі культурного життя Полтавщини, України, світу. Окремо стоїть постать Клари Лучко, яка ще в юному віці перебралася мешкати до Москви (Росія), але все своє життя вважала себе українською козачкою, пишалася, що вона родом з благодатної, полтавської землі, ніколи не забувала звідки давні корені її славетного роду, а при нагоді любила відвідувати Полтаву.

Співачка Діана Петриненко, жінка-символ України, дзвінкий голос якої – це дар від Бога. Лірико-колоратурне сопрано, для якого характерне легке та гнучке звучання в усіх регістрах. Тому вітчизняні композитори охоче писали для неї, а мистецтвознавці високо оцінювали вокальну майстерність і голосові здібності Д. Петриненко, характеризуючи її тембр такими алегоріями: «мед липневий», «солов'їний», «ідеально налаштований інструмент». А музичні критики один поперед одного часто називали голос Діани Петриненко чарівним, сріблястим, кришталевим, сонячним.

Багато хто з полтавців й досі пам'ятає неперевершену і талановиту гру народної артистки України Тамари Іванівни Кислякової. Вона була зіркою полтавської сцени 50-80 рр. минулого століття, що переступила поріг Полтавського музично-драматичного театру імені М. В. Гоголя у перші повоєнні роки, і вже першими ж зіграними ролями на сцені заявила про себе, як творчо обдарована особистість.

Біографія Клари Лучко

Народна артистка СРСР, кавалер ордена «Знак пошани», лауреат Сталінської премії за роль Даші Шелест у фільмі «Кубанські козаки», володарка диплому «Людина року» (1965), лауреат титулів «Жінка світу» (1996 рік, США) і «Жінка тисячоліття» (2000 рік, Великобританія) Клара Лучко була надзвичайно популярною і в своїй країні і за кордоном. Вона знялася в понад 60 фільмах. Ролі акторки різнопланові: від колгоспниць до класики. Після того, як зіграла у фільмі режисера Яна Фріда «Дванадцята ніч» (за комедією Шекспіра) дві ролі, Клара Лучко була визнаною кращою актрисою тисячоліття. Найвідоміші фільми в яких вона знялася: «Молода гвардія», «Кубанські козаки», «Велика родина», «Дванадцята ніч», «На семи вітрах», «Циган» та інші.

Народилася майбутня актриса у селищі Чутовому на Полтавщині. Було там ціле поселення козаків Лучків (лучників), і Клара все життя вважала себе українською козачкою, хоч і жила в Москві. До речі, у 2014 році в її рідному селищі відкрили меморіальну дошку на честь відомої землячки. Батько дівчини був директором радгоспу в селі Яківці, що нині входить у межі Полтави, мати – головою колгоспу в іншому районі. Через їхню зайнятість Клару виховувала в основному бабуся. Згодом родина переїздить до Полтави. У школі дівчина комплексувала через свій високий зріст, за який її дражнили однокласники, тоді ще вона не розуміла, яку красу, а з нею і можливості, дала їй природа. Клара Лучко захоплювалася грою Тамари Маркової, яку бачила не тільки на екрані, а й зблизька у Полтаві, в міському Будинку культури, де та виступала.

Ще з дитячих років мала Клара Лучко щиру і добру подругу Галю. Дві маленькі дівчинки разом пізнавали красу, мінливість, складнощі і протиріччя світу, в якому тільки-но починали жити. Це їй зрозуміло, адже були вони двоюрідними сестричками, тільки Галя народилася на рік раніше від Клари. Днями дівчатка пропадали то в Терентія Титовича і Поліни Іванівни Маньків – батьків Галі, то в Ганни Іванівни та Степана Григоровича Лучків – батьків Клари. Вони ніби жили однією долею. Та й долі їхніх батьків дещо перегукувалися. Батько Клари, будучи директором радгоспу в Яківцях і батько Галі, співробітник міськвиконкому в 30-х роках, опинилися в рядах так званих "парттисячників", яких партія направила на навчання до вузів. Тож Степан Григорович Лучко, закінчивши Полтавський педінститут, став викладачем в школі міліції, а Терентій Титович Манько після закінчення навчання в будівельному інституті був рекомендований на посаду директора своєї "альма-матер". Мама дівчаток – рідні сестри, Ганна та Поліна – працювали в торгівлі. Ганна Іванівна до війни стояла біля витоків Полтавської кондитерської фабрики. Першого горя, як ознаки дорослого життя, дівчатка теж зазнали разом у 1938 році, коли за доносом невідомого "доброзичливця" заарештували спочатку батька Галіни, а потім і його дружину. Поліну Манько звільнили через півроку, а будь-які відомості про її чоловіка Терентія з того ж року й загубилися аж до 1956-го, коли його реабілітували посмертно.

У 1938-му він став "ворогом народу" і це тавро лягло на всю родину. Галя більше не могла залишатися в школі й по закінченні сьомого класу пішла вчитися до

фельдшерської школи... А через три роки – розпочалася війна. Сім'я Лучків була евакуйована до Джалбула. Повернулися до Полтави у вересні 1943-го уже без Клари. Так двох нерозлучних сестричок розвела спочатку війна, а потім доросле життя.

Клара у Джалбулі під час війни закінчила 10 класів. В ближню Алма-Ату евакуювався Всесоюзний державний інститут кінематографії. Дівчина вступила на акторський факультет і потрапила на курс до знаменитого Сергія Герасимова й Тамари Макарової. Коли ВДІК повертався в Москву, туди поїхала і студентка з Полтавщини. Звідтоді і довіку вона – «українка, яка живе в Москві» (так говорила про себе сама). Після закінчення вузу Клара Лучко почала працювати в Будинку кіноактора, де у вільний від зйомок у фільмах час грали на сцені кінозірки, а спектаклі ставили відомі кінорежисери.

Першою кінострічкою, у якій Клара Лучко зіграла свою дипломну роль, була «Молода гвардія». Наступні ролі успіху не приносили і акторка серйозно почала задумуватися над зміною професії. Але, на щастя, Клару помітив режисер Іван Пир'єв, який підбирав акторів для фільму «Веселий ярмарок». Нашу землячку затвердили на роль Даші Шелест. Після перегляду стрічки Йосип Сталін, якому дуже сподобалася картина, дав їй іншу назву – «Кубанські козаки». Фільм приніс Кларі Лучко неабияку славу. І своє кохання Клара зустріла саме під час зйомок у «Кубанських козаках», в стрічці разом з нею знімався актор Сергій Лук'янов, який виконував одну з головних ролей – Гордія Ворона. Друг сім'ї – режисер Ельдар Рязанов згадував: «Лук'янов – чудовий актор з Вахтанговського театру, приголомшливий кіногерой, улюбленець публіки, заради Клари був готовий на безумства...». В період довгого залицяння Лук'янова до Лучко, він ревнував її до колег по знімальному майданчику – одного разу навіть кинув режисера «Кубанських козаків» Івана Пир'єва в куці.

Через рік після того, як фільм вийшов на екрани, вони одружилися і прожили в шлюбі 15 років щасливо. Сергій Лук'янов був надзвичайно закоханий у все українське. У кожний свій приїзд до Полтави він купував валізу глиняних свистульок, національних сувенірів, аби потім подарувати своїм московським друзям. Але цього йому було замало, й одного разу він попросив тітку дружини: "Бабо Полю, вишійте мені справжню українську сорочку". І вона вишила – на полотні, як у пісні співається, "Червоними і чорними нитками." А її мати і Клари́на бабуся Ганна Платонівна по старовинній викрійці зшили ту сорочку руками – стібочок до стібочка. І коли зять цю красу побачив, він завмер від захоплення. Сорочка стала найулюбленішою його річчю. Однак, як відомо, на красиві речі задивляються не лише їхні господарі... Якось у 50-х театр ім. Вахтангова, у якому працював Сергій Лук'янов, гастролював у Англії. Там і відбулось знайомство нашого відомого актора з їхнім відомим актором. Коли Лоуренс Олів'є запросив Сергія Лук'янова до себе в гості, то останній для цього особливого випадку одягнув найкращу свою сорочку, яка була вишита майстерними руками жінок-полтавчанок.

Коли пан Олів'є побачив вишиванку, він був вражений наскільки, що враз розтратив усю англійську манерність. "Це мені?" – запитав він, показавши на сорочку. Тож Сергій Лук'янов зняв її з себе і подарував товаришеві.

1957 року Клара народила дочку, яку назвали Оксаною. Та Сергій Лук'янов раптово помирає від інфаркту під час роботи, на сцені. Йому було всього 54 роки. Значно молодша за чоловіка Клара залишилася вдовою, і, щоб перебороти горе, вся занурилася в роботу.

Через вісім років після смерті чоловіка Клара познайомилася з відомим письменником і журналістом Дмитром Мамлеєвим, який став їй другим чоловіком.

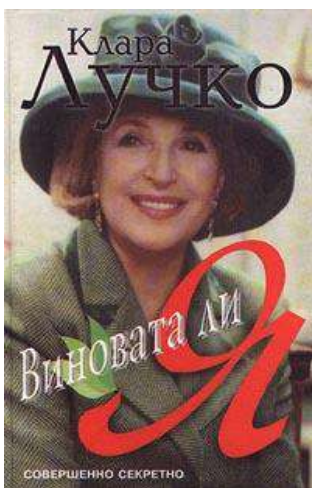
Коли вийшов на екрани фільм «Циган», де вона грала роль Клавдії Пухлякової, то вся країна просльозилася, а багато хто приписував їй роман з кіношним коханим героїні Будулаєм, який Клара Лучко заперечувала.

Клара Лучко приїжджала до Полтави не часто, хоча завжди пам'ятала й любила це місто. Фільм "Тьотя Маруся" ще пам'ятають багато глядачів. Це історія тихої жінки, колишньої домогосподарки, яка виховує чужих дітей, хоча вони мають живого батька. Після зйомок Клара Степанівна ділилася зі своєю сестрою Галиною Терентіївною. "Знаєш, коли я грала цю роль, постійно згадувала тьотю Юлю", – говорила вона... Тьотя Юля була їхньою сусідкою по вулиці Леваневського в Полтаві ще з дитинства. Втративши власну сім'ю, ця жінка не розгубила любов до людей і була дуже доброю до оточуючих. А ще тьотя Юля була чудовою кравчиною. Клара і Галя (двоюрідна сестра) з дитинства носили пошити нею речі. Більше того, вже знаменитою актрисою, Клара Лучко часто вдягалася "у тьоті Юлі". Якщо вона не підбирала потрібного в магазинах, то шити вечірні сукні і купальники для фестивалів у різних країнах світу Клара приїздила до Полтави.

Для багатьох упродовж півстоліття Клара Лучко була еталоном краси, елегантності та жіночності. Актриса у житті була м'якою, лагідною, дуже відповідальною й обов'язковою. А коли отримувала черговий титул, говорила: «Це ж не можна сприймати всерйоз».

За межу вічності Клара Лучко пішла 26 березня 2005 року, кілька місяців не доживши до 80-ти.

«Виновата ли я...»

У 2002 році Клара Лучко випустила книгу «Виновата ли я...» (за сценарієм однойменного фільму, що був поставлений десять років тому, в 1992 році). Про роботу актриси над цією книгою поділився в своєму інтерв'ю «Клара благонравная» Михайло Захарчук: «Працювала над нею років п'ятнадцять, не менше. До того ж, за словами її чоловіка, Дмитра Мамлеєва, довгий час взагалі не погоджувалась засісти за «непідйомну», на її думку, працю. Все стверджувала: не моя це справа займатися письменством. А як потім переписувала (за її словами – перебілювала) уже готові до друку сторінки – це я вже сам свідок». Ще надзвичайно цікавим є порівняння багаторічного друга творчої родини: «Коли я думаю про Лучко, багатогранність її творчості, мені завжди спадає на думку аналогія: Лучко в кінематографі – теж саме, що Анна Ахматова в поезії. Написавши найкращі свої вірші, що стали класикою, в молоді роки, вона пізньою, явно не насиченою творчістю, але більш високодуховними вчинками ніяк не принизила нею ж раніше зробленого. Така доля тільки великих, міцних, цілісних особистостей.»

Про другого чоловіка Клари Лучко – Дмитра Мамлеєва він пише так: «Під стать Лучко, точно. Мамлеєв володів дивовижною здатністю однаково зацікавлено, душевно й сердечно спілкуватися з усіма, не зважаючи на свій статус. Ніколи і ні перед ким Дмитро

Федорович не лицемірив, не хизувався і не метушився. Мамлеєв і Лучко були дивовижно рідкісною та гармонійною парою. Клара Степанівна і померла на руках чоловіка. Її дочка Оксана Сергіївна якось сказала мені: «Для того, щоб так померти: просто заснути з посмішкою, потрібно було праведно жити, як моя матусечка».

«Клара Лучко – тричі козачка»

Клару Лучко називають «тричі козачка»: запорізька – за походженням, кубанська – за фільм «Кубанські козаки», донська – завдяки телесеріалу «Циган». Кажуть, якщо артисту пощастило зіграти роль, яку глядач пам'ятає довго, то акторська доля вдалася. Отже, акторська доля Клари Лучко вдалася як мінімум тричі. Скільки років пройшло, а ми пам'ятаємо її Дашу Шелест із «Кубанських козаків», Віолу з «Дванадцятої ночі», і, звичайно, Клавдію з «Цигана» та «Повернення Будулая».

Про Полтаву в інтерв'ю з Володимиром Коскіним Клара Лучко говорить так: «Я щороку приїжджаю в Полтаву – там рідні могили. (З шістнадцяти років я в Москві). Коли мені буває сумно і важко, коли я розумію, що повинна прикласти якісь зусилля, щоб повернутися до активного життя, я завжди шепочу приголомшливі вірші Лесі Українки, яку люблю більше за всіх поетів:

*Гетьте, думи, ви хмари осінні!
Тож тепер весна золота!
Чи то так у жалю, в голосінні,
Проминуть молодії літа?*

*Ні, я хочу крізь сльози сміятись,
Серед лиха співати пісні,
Без надії таки сподіватись,
Жити хочу! Геть думи сумні!*

Фільми, якими найбільше запам'яталася Клара Лучко

- ✚ Молода гвардія (1948 р.)
- ✚ Кубанські козаки (1949 р.)
- ✚ Велика родина (1954 р.)
- ✚ Дванадцята ніч (1955 р.)
- ✚ Снігова казка (1959 р.)
- ✚ На семи вітрах (1962 р.)
- ✚ Опікун (1970 р.)
- ✚ З коханими не розлучайтесь (1979 р.)
- ✚ Циган (1979 р.)
- ✚ Скринька Марії Медичі (1980 р.)
- ✚ Карнавал (1981 р.)

- ✚ Тривожна неділя (1983 р.)
- ✚ Повернення Будулая (1985 р.)
- ✚ Чи винна я ... (1992 р.)

Література про Клару Лучко

Книги та матеріали про життя і творчість на шпальтах періодичних видань

Дяченко І. «Клара Лучко повернеться у свою родину» : [про творчість Клари Лучко] / І. Дяченко // Полтавський вісник. – 2008. – 3 жовтня. – С. 28.

Клара Лучко: світові красуні тисячоліття – родом із Полтавщини. – Полтава : ТОВ «Фірма «Техсервіс»», 2007. – 82 с.

Коскін В. «Клара Лучко – тричі козачка» : [інтерв'ю] / В. Коскін // Демократична Україна. – 2004. – 15 липня. – С. 8.

Мельник Л. «Актриса з Полтави» » : [про творчість Клари Лучко] / Л. Мельник // Комсомолец Полтавщини. – 1985. – № 92. – С. 2.

Ткаченко Л. «Вулицями кінороманів Клари Лучко» : [про творчість Клари Лучко] / Л. Ткаченко // Право на визнання. – 2000. – № 27. – С. 18.

Інтернет-ресурси

Жовнір Н. Клара Лучко: жінка тисячоліття [Електронний ресурс] / Н. Жовнір // Інтернет-видання Полтавщина : [сайт]. – Текст. і граф. дані. – [Б. м.], 2009-2020. – Режим доступу: <https://bit.ly/2WXXfmx> (дата звернення: 18.05.2020). – Назва з екрану.

Захарчук М. Клара благодійниця : 1 липня – 90 років від дня народження народної артистки СРСР К. Лучко [Електронний ресурс] / М. Захарчук // Столетие : [сайт]. – Текст. і граф. дані. – [Б. м.], 2010. – Режим доступу: <https://bit.ly/3bxhoEW> (дата звернення: 18.05.2020). – Назва з екрану.

Меморіальну дошку Клари Лучко відкрили у Чутовому [Електронний ресурс] // Останній бастион : [сайт]. – Текст. і граф. дані. – [Б. м.]. – Режим доступу: <https://bit.ly/2AmjrPj> (дата звернення: 18.05.2020). – Назва з екрану.

Яскраві фотомиті із життя Клари Лучко

Основні віхи життя Діани Петриненко

Народна артистка УРСР і СРСР, лауреатка Державної премії України імені Т. Шевченка, професор, кавалер ордена княгині Ольги III ступеня, видатна співачка зі світовим ім'ям Діана Петриненко – з плеяди співаків, які будуть завжди окрасою, і гордістю, і знаковими постатями України. З того ряду, у якому Борис Гмиря і Михайло Гришко, Іван Паторжинський і Марія Литвиненко-Вольгемут, Дмитро Гнатюк і Анатолій Солов'яненко, Оксана Петрусенко і Лариса Руденко. Вона першою з камерних співаків одержала звання народної артистки СРСР, а ним так в ті часи не розкидалися. Діана Петриненко є виконавицею українських народних пісень, творів вітчизняних та зарубіжних авторів, а також вона просто мама видатного українського музиканта, співака та композитора Тараса Петриненка.

Петриненко (Паливода) Діана Гнатівна народилася 8 лютого 1930 року в с. Білоусівка, що на Полтавщині (нині належить до Драбівського району Черкаської області). Закінчила Київську державну консерваторію (клас професора М. І. Єгоричевої) у 1955 році, а вже з 1985 року стала її професором. Тепер це Національна музична академія України імені П. І Чайковського.

Професор Діана Петриненко виховала цілу плеяду талановитих виконавців, серед яких – Людмила Монастирська, В'ячеслав Базир, Наталія Мойсєєва, Алла Пригара, Михайло Тищенко, Єлизавета Ліпітюк та інші. Протягом 1962–1985 рр. була солісткою Київської державної філармонії (Національна філармонія України).

Діана Гнатівна рано овдовіла, чоловік – Гарінальд Петриненко, відомий журналіст і незмінний ведучий телепередачі про народну творчість «Чиста криниця», помер 1980 року. З чоловіком їх єднала велика любов і це відбилося у формуванні особистості сина. Тарасові пісні Діана Петриненко дуже любила, особливо трепетно ставилася до «України» та «Пісні про пісню».

Лірико-колоратурне сопрано Діани Петриненко зробило її відомою в усіх куточках України, а ще часто українську пісню артистка презентувала за кордоном. Діана Петриненко об'їздила з гастрольними виступами півсвіту (всі республіки колишнього СРСР, США, Канада, Австрія, Німеччина, Польща, Японія, Франція, Нідерланди, Фінляндія, Югославія, Італія, Угорщина, Чехословаччина та ін.). Скрізь її приймали з великим захопленням, ніколи вона не соромилася співати зарубіжному слухачеві українську народну пісню і завжди прищеплювала любов до українського репертуару своїм студентам.

Померла Діана Петриненко 17 листопада 2018 року.

Полтавщина і Діана Петриненко

Селище Оржиця для Діани Петриненко було рідним, бо саме в його околицях минуло її дитинство та молодість. А столичною мешканкою вона стала вважати себе після

того, як старший брат Іван вступив до Київської консерваторії, тоді за ним і приїхала Діана. Змалечку вона любила співати, а у Києві вповні розкрився її талант.

Артистка розповідала, що кожного разу, як приїздила на Полтавщину, просила водія ще на дорозі спинити машину, аби понюхати рідну землю. Діана Гнатівна говорила, що вона їй пахне тут інакше.

Зі спогадів артистки, дитинство якої минуло в Оржицькому краї, про село Сазонівку, з якого коріння її роду: «...Якби мені ніхто не нагадував, що я народна артистка, я б давно забула. Із старшими пасла корови у Сазонівці, знаю, де в Круподеринцях яке озеро, де Манькова могила. Я там все знаю, всі місця. А одразу після війни ми розряджали снаряди. Кидали гранати в колодязь. Хлопців було більше, а дівчат мало. Ну то раз вони кидають гранату, то і я кидатиму гранати, щоб вони потім в колодязі розривалися. Прикрі випадки траплялися щоправда, пам'ятаю, загинуло четверо менших хлопчиків, вони міни розряджали десь, а старші того не побачили. А ще у війну страшно було. А потім уже як відбудовували, то важко було. Я на полі мамі полотни допомагала, але не встигала за жінками. То з одного боку – хрещена, а з другого – мама. І тоді вони забіжать вперед, щоб мене виручить, бо ж не встигаю, і мені з того соромно. Думаю собі, з мене будуть люди сміятися. І біля молотарки була, мала ще, років 14 тоді. Найгірше мені було там, де треба було солону відкидати, бо я не встигала те робити, як кажуть, з-під хвоста. А тоді навчилася вже, і скирдувала, і все робила».

"...Це ще недавня повоєнна осінь. І Лубни. Лубни, про які з таким захопленням думала до війни. Лубни, про які багато розповідав батько. А по батькові ж уже й дзвони втихли. Сирота вона...

Батьки... Поліна з Гнатом Паливодою, побравшись, в комуну пішли не вагаючись. Співучий, товариський, семижильний у роботі, Гнат невдовзі став головою, а Поліна – дояркою. Літо літу подавало руку в роботі, в клопотах, в radoщах і глибоких роздумах. Літо літу передавало надії і щастя. В них народився син Іван, а потім донька Діана. Симпатичне, веселе, щебетливе дівчатко задумувалося-заслухалося на гарну пісню. Особливо терпло їй в душі, коли співали дядьки. М'яко і приглушено, задумливо і боляче, аж надривалися їхні густі басы:

Ой піду я на долину
Та покличу всю родину.
Гей-гей, уха-ха-ха.
Та й покличу всю родину...
Вставай, батьку, вставай, мати,
Сина в військо виряджати.
Гей-гей, уха-ха-ха...

Сльози наверталися до очей, а очі не плакали. Тільки десь глухо-глухо в серці відбивався той біль: гей-гей, уха-ха-ха... Були тривожні літа. Були тривожні думи в дорослих. Щось невлучно тривожне, болюче передчували діти.

Коли почалася війна, батько саме працював директором МТС. День і ніч був він у полі – збирали хліб уже на ланах, освітлених суворою загравою на Дніпрі.

Ворог прорвався нижче Кременчука. Танки Гудеріана скородили рідну землю з-під Конотопа.... Гнат Паливода не встиг прорватися з технікою МТС туди, де лишалися вільні простори, – на Схід. Його схопили. Раз вдалося втекти з полону, проте вдруге схопили вже в рідних місцях і кинули в Пирятинську тюрму. Поліна знайшла його. Але... щоб загубити

назавжди. Чорна, вбита горем, невеликого зросту від роду і ще менша від тягара страшного лиха, повернулася в село із маленькою писулькою від батька до дітей. А в ній були такі заповітні слова: «Дінусю, мій солов'їний голосочок, слухай маму, бо я вже не повернуся...».

«... Сазонівка. Солодкий і тривожний спомин давніх літ! ...Мала Діана в бункері комбайна. Вона любить тут співати: дивно як звучить! Співає про сирітство, тяжку долю. І раптом відчуває, що її слухають. Вона обережно виглядає з бункера і бачить: дядьки і тітки плачуть» (із нарису Михайла Шевченка «Близько так, за журавлями...»).

Штрихи до творчого портрета артистки

Про Діану Петриненко Олесь Гончар сказав так: «Діана виспівала українську душу, як ніхто до неї, і вже цим залишиться в українському світі на віки». Ще навчаючись в аспірантурі, 1959 році вона отримала другу премію Сьомого всесвітнього фестивалю молоді і студентів у Відні. На врученні цієї почесної нагороди видатний італійський співак ХХ століття Тіто Скіпа високо оцінив її вокальну майстерність: «Ця поетеса чарівних звуків володіє блискучим голосом і не поступається кращим зіркам італійського бельканто. Вклоніться тій землі, яка народжує такі прекрасні голоси. Ваш голос – це надбання світової культури, він є найвищою візитною карткою України.»

З 1961 р. Діана Гнатівна працює викладачем на кафедрі сольного співу Київської державної консерваторії, у 1984 році отримує вчене звання доцента, а в 1991 р. – звання професорки. У 1972 році за концертну програму, яка включала у себе народні пісні, що були записані з голосу Лесі Українки, співакці було присуджено державну премію УРСР ім. Т. Г. Шевченка. Українські народні пісні у виконанні Діани Петриненко – це справжні шедеври вдалої та тонкої інтерпретації. Тож народна пісня в творчості співачки зайняла особливе місце. Неперевершено з її уст звучали: «Ой, лугом іду, голосок веду», «Глибока криниця», «Ой, не світи, місяченьку» та інші. Діаною Петриненко в свій час було записано понад 40 українських народних пісень, що зберігаються у фондах Українського радіо. Також артистка першою виконала вокальний цикл М. Сільванського на слова Р. Бернса у перекладі С. Маршака. Палкий шанувальник її таланту, композитор О. Білаш написав для Діани Гнатівни сім солоспівів, які вона блискуче виконала й записала на фонди Українського радіо, це незабутні – «Журавка», «Полтавська полька», «Пісня Лади», «Веселий дощ», «Молдаваночка», «Ніхто не винен», «Київ – ти моє свято».

Діана Петриненко, отримавши диплом в Київській консерваторії як співачка камерного та оперного профілю, обрала для себе саме камерний спів, адже вона тяжіла до великої внутрішньої зосередженості, психологічного заглиблення, їй притаманне рідкісне відчуття найтонших нюансів, з яких зіткані вокальні образи камерної музики. Драматичні мініатюри вимагають постійного перевтілення, віртуозності виконання і глибокого осмислення.

Зі спогадів співачки: "...Треба було заробляти на хліб насущний: пішла працювати до Державної музичної капели "Думка". Ми з Гарінальдом Петриненком одружилися 1952 року. Жили дуже бідно. Чоловік мій – круглий сирота. Мешкали в комуналці, без централізованого опалення, обігрівалися грубками, пічками. На вісім кімнат була одна кухня і три плити.

Якось навіть казус вийшов. Там сарайчик у дворі стояв: дрова зберігалися, вугілля. Одного разу привезли вугілля, висипали перед сарайчиком. А я його вирішила перенести (чоловік був на роботі. Одягла якісь шкарбани, стару одежину. Працюю. Аж хтось гукає. Приходжу, а там чоловік незнайомий. Мені незручно перед ним у такому вигляді з'являтися. Каже: "Хотів би бачити Діану Петриненко". А я відповідаю: "Її немає. Приходьте завтра. – А ви хто?" Що було сказати? "Я – її домашня робітниця", – вийшла зі становища. Коли на другий день той чоловік знову з'явився, я з усіх сил чепурилася, аби не впізнав. Запрошував солісткою до однієї з консерваторій. А коли йшов, на хвилю повернувся і мовив: "У мене дуже гарна зорова пам'ять". Ото я вже пекла раків!".

Дуже любила Діана Гнатівна виконувати романси: «такий невеликий твір, але через нього все життя можна викласти...». Тож виконувала твори не тільки композиторів-сучасників, а й М. Лисенка (романси на слова Т. Шевченка, партію сопрано в ораторії «Радуйся ниво неполитая», вальс Венери з опери «Енеїда», романс та арію Оксани з опери «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемівського, Л. Ревуцького («Хустина», сл. Т. Шевченка), Я. Степового «Не беріть із зеленого лугу верби», камерні твори російських композиторів С. Рахманінова, М. Римського-Корсакова, П. Чайковського, М. Глінки. Виконуючи романс С. Рахманінова «Здесь хорошо» - цю світлу і прозору мініатюру співачка тонко передавала почуття героя: пережите стає реальним, щоб щезнути, оповитим тугою елегійного спогаду. Співачка підготувала і виконала більше 10 романсових програм.

Зі спогадів Діани Петриненко: "Вихідного дня ледь дочекаюся. Сідаю за кермо, мама – поруч, і повільно веду машину до свого Халеп'я. Вигулькують попереду мене шаленці – хай мчать. А я собі розкошую: обабіч дороги все знайоме і щоразу нове – то "пролісок святкує небом", то "принишклим морозом цвіте сіножать!" А сонце взимку! Його схід і захід – це таке буйство барв – від найніжніших, пастельних до чорно-багряних! Перша по зимі поїздка: дачний будиночок, настояний на самоті й тиші. Виграє несміливе проміння весняного сонця. Розчахнуті навстіж вікна, ще вчора тьмяні й пригаслі, нині виблискують чистотою й прозорістю. Кімната струмує теплом і затишком. Стою на городі і не раз жалкую, що я не художниця... Змалювати б усе це – просинь неба, скиби скопаної землі, ніжні брості на кущах. А як зацвітуть кульбаби серед трави, наче хтось покропив золотими цятками наше подвір'я, - так гарно... Люблю порпатися в землі – до знемоги. Якою ж благословенною є втома після такої праці – руки обважніють, несила підняти їх, а душа просвітлена...

Пізно ввечері затихає село, западає тиша й у моїх сусідів-друзів – письменників Володимира Дрозда та Ірини Жиленко. Отак на порозі можна сидіти годинами, вдивляючись у далекі зорі таємничого неба, всотуючи звуки і запахи. Довкола – світ краси, спокою, мудрої гармонії – той "несказаний камертон природи, де зорі ясні і де тихі води".

Спочатку, коли ми тільки будувалися в Халеп'ї, що на Київщині, пригадую, як сільські діти цікаво зазирали до нас: "Діана приїхала, артистка". А потім чую, жінки перемовляються: "Народна, а в лавку боса ходить"..."

Література про Діану Петриненко

Матеріали про життя і творчість на шпальтах журналів та газет

Білаш О. «Глибока криниця» : [про творчість Діани Петриненко] / О. Білаш // Україна. – 1979. – С. 8.

Бокий І. «Пісенний подвиг Діани Петриненко : [про творчість Діани Петриненко] / І. Бокий // Сільські вісті. – 2005. – 8 лютого.

Войник Л. «На крилах пісні і любові» : [про життя і творчість Діани Петриненко] / Л. Войник // Вечірній Київ. – 1999. – 9 жовтня. – С. 6.

Глібчук У. «Співати «Кушать подано...» я не хотіла...» : [про творчість Діани Петриненко] / У. Глібчук // Дзеркало тижня. – 2006. – 28 січня.

Дубовик О. «Леді Ді української пісні» / О. Дубовик // Українське слово. – 2011. – № 10. – С. 9–10.

Мельник О. «На дверях дому – перстень пісні» : [про творчість Діани Петриненко] / О. Мельник // Соціалістична культура. – 1990. – № 3. – С. 4–5.

Ткаченко І. «Діана Петриненко: «Чого до нас лізе той дурник Путін?» : [про творчість Діани Петриненко] / І. Ткаченко // Події та коментарі. – 2014. – 16 травня. – С. 7.

Шевченко М. «Близько так, за журавлями...» : нарис / М. Шевченко // Комсомолец Полтавщини. – 1990. – 7 лютого. – С. 4.

Інтернет-ресурси

Діана Петриненко: «Я просто співала все життя і намагалася людям принести радість» [Електронний ресурс] // Рідна країна: світоглядний портал : [сайт]. – Текст. і граф. дані. - [Б. м.], 2019. – Режим доступу: <https://bit.ly/3dKj5jU> (дата звернення: 19.05.2020). – Назва з екрану.

Задорожна О. Діана Петриненко: «Якби мені ніхто не нагадував, що я народна артистка, я б давно забула» [Електронний ресурс] / О. Задорожна // Інтернет-видання Полтавщина [сайт]. – Текст. і граф. дані. – [Б. м.], 2007–2020. – Режим доступу: <https://bit.ly/3byHEyO> (дата звернення: 19.05.2020). – Назва з екрану.

Рудаков М. Діана Петриненко [Електронний ресурс] / М. Рудаков // Українські пісні : [сайт]. – Текст. і граф. дані. – [Б. м.], 2011. – Режим доступу: <https://bit.ly/2LvaYlW> (дата звернення: 19.05.2020). – Назва з екрану.

Світлини наповнені любов`ю до пісні

Сторінками життєвої книги Тамари Кислякової

Кислякова Тамара Іванівна – народна артистка України, зірка полтавської сцени 50-80 років ХХ століття.

Народилася в м. Полтава 23 березня 1925 року в інтелігентній сім'ї. Ще школяркою дівчинці подобалося грати у драматичному гуртку. Повернувшись з евакуації, де працювала на заводі, дівчина вступила 1948 року в Полтавське музичне училище, після закінчення якого працювала в Полтавському музичному драматичному театрі імені М. Гоголя, віддавши йому більше 30 років свого творчого життя. Першою серйозною роботою Тамари була роль Лялі Убийвовк, згодом молодій акторці випала нагода грати Наталку Полтавку, з цією роллю вона не розлучалася 15 років. Володіла чудовими вокальними даними, у репертуарі переважали психологічно складні образи. Тож Тамара Кислякова швидко увійшла у число виконавців головних ролей. У її акторському, творчому доробку понад 100 ролей, основними з них є: Маруся, Аза, Галя, Хівря («Маруся Богуславка», «Циганка Аза», «Майська ніч», «Сорочинський ярмарок» М. Старицького), Одарка («Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемовського), Степанида («Вій»), Титарівна (М. Кропивницького), Наталка, Терпилиха («Наталка Полтавка» І. Котляревського), Анна («Украдене щастя» Івана Франка), Людмила («Пізня любов» О. Островського), Барба («Вій, вітерець» І. Я. Райніса), Дездемона («Отелло» В. Шекспіра) та інші.

Померла Тамара Кислякова 3 лютого 2001 року. На честь артистки названо вулицю в Полтаві.

Самобутні образи артистки

Кожен театр у своєму репертуарі має виставу, яка є його візитною карткою. Таким спектаклем для полтавського театру була, є і буде п'єса "Наталка Полтавка" І. П. Котляревського, яка вперше була постановлена 1819 року і відтоді не сходить зі сцени. За жанром "Наталка Полтавка" – це соціально побутова драма, глибоко національна характерами і естетичною формою, перший твір нової української драматургії, у якому поєдналися ознаки сентименталізму та просвітницького реалізму. У театрі є гарна традиція – завше розпочинати і закінчувати театральний сезон славнозвісною "Наталкою Полтавкою".

Коли головний режисер Полтавського музично-драматичного театру ім. М. В. Гоголя, народний артист України Б. М. Прокопович у 60-х роках ХХ ст. обирав нову актрису на головну роль у "Наталці Полтавці", то затвердив Тамару Кислякову і не помилився. Наталка у її виконанні була органічна, глибоко народна, щира, справжня. Для цієї ролі також потрібно було мати гарні вокальні дані. Все це майстерно поєднала у своїй Наталці актриса. Наталка – одна з найулюбленіших ролей Тамари Кислякової. Вона її грала понад 15 років. У творчому житті актриси є цікава нагорода – Грамота за соре виконання цієї ролі.

До речі, в минулому році відома п'єса відсвяткувала свій ювілей – їй виповнилося 200 років. "Наталка Полтавка" виявилася наскільки популярною, що власник

Полтавського театру Іван Штейн викрав текст п'єси з нотами і без дозволу Котляревського ставив її в багатьох містах України.

Прошли роки і Т. Кислякова благословила на цю роль молоду актрису Віру Волкову, яка 1969 року на Всеукраїнському конкурсі на краще виконання ролі Наталки Полтавки, що відбувся у рамках святкування 200-ліття від дня народження І. П. Котляревського, здобула перемогу. Сама ж Тамара Іванівна виконувала вже тоді роль Терпелихи.

Значною подією в культурному житті Полтави стала постановка бурлескно-травестійної поеми "Енеїди" І. П. Котляревського режисерами Б. Прокоповичем та В. Кашперським за участю драматурга В. Котляра та видатного українського композитора О. Білаша. Одну з головних ролей у виставі – Венери – виконувала Т. І. Кислякова.

"Енеїда" – перша масштабна пам'ятка українського письменства, що була написана розмовною українською мовою. Над своєю поемою Іван Котляревський працював орієнтовно 30 років. Поема надзвичайно складна для сценічного втілення, адже треба мати неабиякий талант, щоб передати соковитий колорит поеми, підкреслити гротескний гумор і не вдатись до спрощеного глузування та вульгаризму. Актриса Тамара Кислякова прекрасно справилась з непростим завданням, хоча довелось не раз студіювати безсмертні сторінки "Енеїди", виявити глибоку акторську майстерність, запальний темперамент, щоб донести до глядача геніальність І. П. Котляревського.

У кожній ролі актриса цілком поринала у новий образ і, навіть після прем'єри, не припиняла удосконалювати і доповнювати роль іншими відтінками, надаючи довершеної досконалості кожному образу. У ній завжди струменіла жива, творча думка. Тому результат творчих зусиль актриси збігався з найприскіпливішими очікуваннями шанувальників високого театрального мистецтва.

За вагомих творчих внесок у розвиток українського театрального мистецтва 1977 року Тамара Кислякова була удостоєна високого звання народної артистки України.

У 2-ій половині ХХ ст. полтавський театр регулярно виїздив на гастролі не тільки до міст України, але й до республік колишнього Радянського Союзу. Тож поціновувачі театрального мистецтва з найвіддаленіших куточків величезної країни мали можливість насолоджуватись акторським мистецтвом трупи, однієї з яскравих зірок якої була, безперечно, незабутня Т. І. Кислякова.

Стихло відлуння оплесків, але шанувальники полтавської сцени старшого покоління і досі бережуть у своїх серцях пам'ять про філігранні образи, створені талановитою артисткою.

Література про Тамару Кислякову

Книги та матеріали про життя і творчість на шпальтах періодичних видань

Бразов Л. Щедрий талант : [нар. арт. України Т. І. Кислякової] / Л. Бразов // На оновленій землі. – Х., 1967. – С. 202-204.

Лабзова Л. Ю. Кислякова Тамара Іванівна (23.03.1925, Полтава – 03.02.2001, там само) – актриса. Нар. арт. УРСР (1977) / Л. Ю. Лабзова // Енциклопедія Сучасної України. – К., 2013. – Т. 13. – С. 103.

Програма гастролей полтавського державного українського обласного музично-драматичного театру імені М. В. Гоголя. – Полтава : обласна друкарня, 1974. – С. 4.

Скриль В. Яскравий талант / В. Скриль // Слов'янський збірник. Вип. 6. – Полтава, 2007. – С. 241-244.

Інтернет-ресурси

Кислякова Тамара Іванівна [Електронний ресурс] // Вікіпедія. Вільна енциклопедія : [сайт]. – Текст. і граф. дані. – [Б. м.], 2019. – Режим доступу: <https://bit.ly/2WtYomu> (дата звернення: 20.05.2020). – Назва з екрану.

Кислякова Тамара Іванівна [Електронний ресурс] // Енциклопедія сучасної України : [сайт]. – Текст. і граф. дані. – [Б. м.], 2013. – Режим доступу: <https://bit.ly/2WweTib> (дата звернення: 20.05.2020). – Назва з екрану.

«Пройди Полтавою, пройди...». Вулиця Т. Кислякової [Електронний ресурс] // Полтавська обласна бібліотека для юнацтва імені Олесея Гончара : [сайт]. – Текст. дані. – [Б. м.]. – Режим доступу: <https://bit.ly/2T4krhy> (дата звернення: 20.05.2020). – Назва з екрану.

ЗАМІТКИ

СВІДОЦТВО ПРО ЖИТТЯ

до ювілею видатних артисток
К. С. Лучко, Д. Г. Петриненко, Т. І. Кислякової

Біобібліографічне досьє

Упорядник: Юлія Анатоліївна Новоселецька

Редактор	Г. С. Волкова
Комп'ютерний набір	Ю. А. Новоселецька
Комп'ютерна верстка	О. М. Якубовський
Відповідальна за випуск	С. В. Сичова

Підписано до друку 20.05.2020. 20 стор. Тираж 4 прим.
Обласна бібліотека для юнацтва імені Олесь Гончара
36039, м. Полтава. вул. Гончара, 25а
[http:// libgonchar.org](http://libgonchar.org)
E-mail: pobugonchara@ukr.net